

*Joulupukin
vaatteet*

Jaana Tolonen

Joulupukin vaatteet

teksti 2018 © Jaana Tolonen
kuvitus 2018 © Noora Parviainen

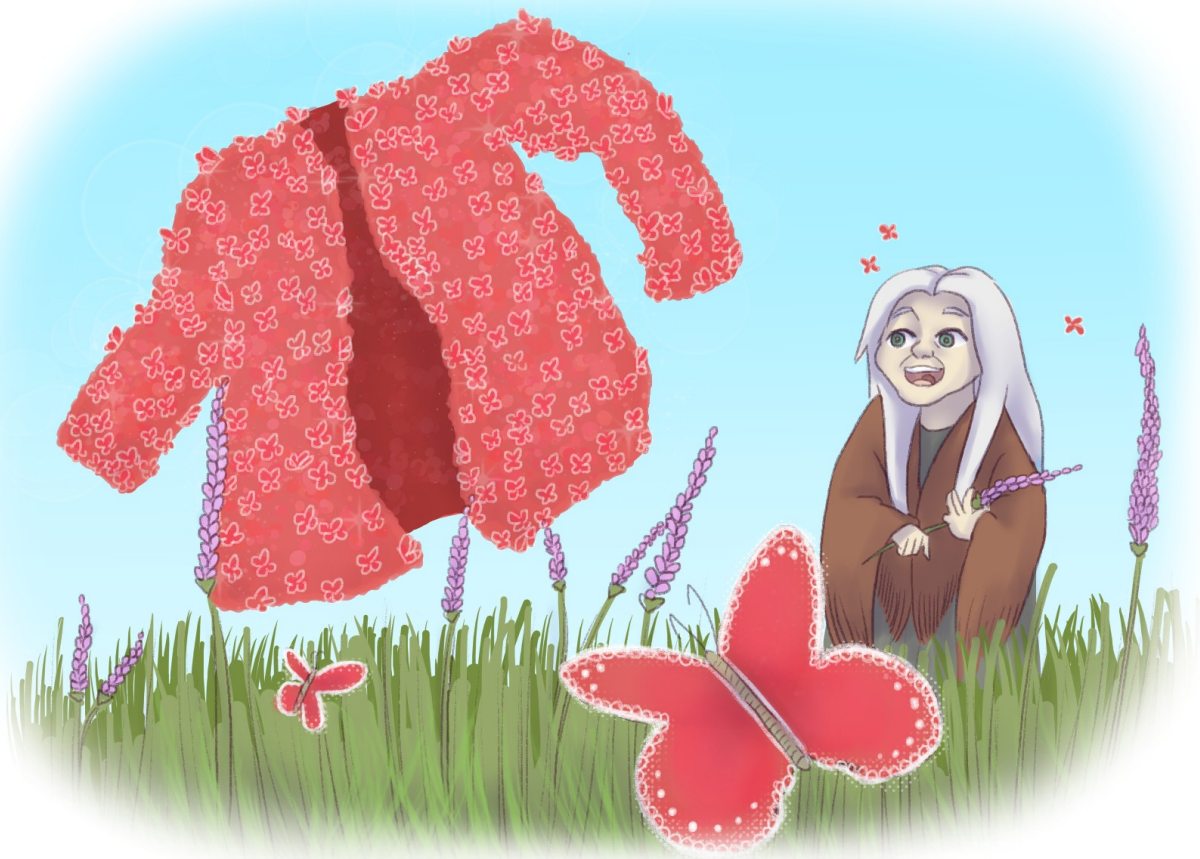
Taika on aivan ällistynyt. Hänen ympärillään lentelee valtava parvi punaisia perhosia. Hän on näkemästään haltioissaan ja täysin sanaton. Taika ei ole koskaan elämänsä aikana nähnyt tai kuullut punaisia perhosia olevankaan.

On syksy, ja hän on polvillaan poimimassa kanervankukkia. Samaisessa varvikossa hän on kesäisin nähnyt kanervakukanvärisiä liiloja pieniä perhosia. Mutta nyt hän näkee ensi kertaa siellä punaisen värisiä perhosia.

Pienikokoiset perhoset tulevat aivan Taikan lähelle ja melkein koskettavat häntä. Ne lepattavat hänen keräyskorinsa ympärillä ja istahtavat hetkeksi sen päälle. Kori peittyy kokonaan perhosten alle.

Hän huomaa niiden punaisissa siivenkärjissä ihastuttavat valkoiset pitsikoristeet. Vartalon jatkeena roikkuvat vieretysten pitkät ja hentoiset harmaanväriset jalat.

Taika ei hievahtakaan. Hänestä tuntuu, ettei hän pysty hengittämäänkaan, etteivät kauniit perhoset vaan säikähdä ja lähde pois. Perhoset räpyttelevät siinä lyhyen hetken pieniä siipiään. Sitten ne pyrähtävät kuin hentoinen tuulenaalto ilmaan, jättäen punaisen pilven jälkeensä. Pilvi hämää Taikaa, aivan kuin perhoset olisivat vielä siinä, vaikka ovatkin jo kaukana hänen silmän kantamattomissa.

Taika on vieläkin aivan lumoutunut näkemästään ja kävelee kuin noiduttu kohti kotia. Hän asuu miehensä kanssa pienessä pirtissä Lapin taigametsän keskellä. Vaikka talo on puiden keskellä näkymättömissä, niin sieltä käsin näkee kaukaisia tuntureita ja upeita paljakoita.

Taika on topakka saamelainen emäntä. Hänen olemuksestaan huokuu Lapin salaperäinen voima ja sen lumous. Lapin shamaanina Taika on saanut isoisoäidiltään verenperintönä Lapin noitien taitat. Luonnollisesti hän on erittäin taitava hyödyntämään kasveja. Taika kerääkin ahkeraan alkukevästä pitkälle syksyyn erilaisia kasveja, sekä niiden juuria.

Keittiön viereisessä huoneessa hänellä on oma yrttikuivaamo. Siellä hänellä onkin jos jonkinlaista marjaa ja kukkaa kaikenlaisiin vaivoihin ja ongelmiin. Padat porisevat ja liotusastiat täyttyvät kukinnoista ja lehdistä, tuoden koivuvastaa muistuttavan tuoksun huoneeseen.

Taika kantaa hetteen kirkkaasta silmästä puisella sangolla raikasta ja puhdasta vettä. Kerätyillä metsänantimilla hän värjää kankaita kunkin tyyliin sopivaksi. Vaatteet ja niiden yhteydessä häärätyt rituaalit sisältävät revontulien välkettä, ritinää ja räiskettä. Lisäksi siihen tarvitaan sinisiä hankia, laventelitaivasta, tuikkivia tähtiä ja lumuhiutaleiden valkoista välkettä. Myöskään ei pidä unohtaa hänen onnea tuottavia asioitaan, kuten kannattelevia hankia, sekä hopeisia kuutamooitita.

Taikan mies on tunnettu kiltistä ja anteliaasta luonteestaan. Hänellä tuntuu olevan aina aavistus siitä, mitä kukin ihminen tarvitsee tai toivoo saavansa lahjaksi.

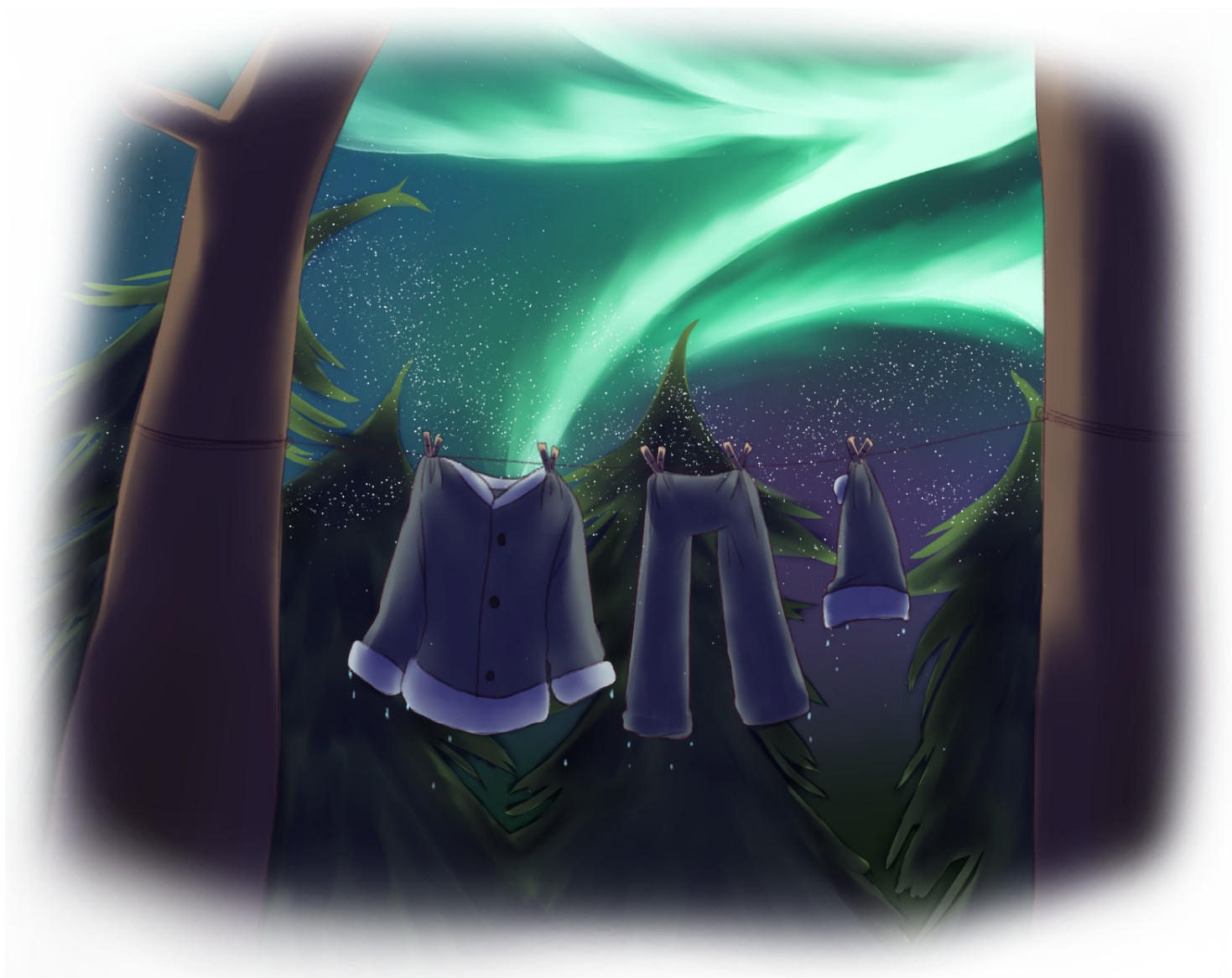
Taika tekee miehensä puolesta mitä vaan. Koti oli puhtoinen ja pirtti on lämmin. Joka päivä hän valmistaa heille maittavat ruoat. Tyytyväinen mies kiittää emäntäänsä aina jokaisen aterian jälkeen.

Taikalla on ollut viime aikoina hieman yskää ja hän etsiikin lääkekaapistaan hyvinheikinsavikkaa helpottaakseen oireita. Samalla kun hän pureskelee savikansiemiä, hän heittelee sen siemiä matalareunaiseen pesusaaviin pesupähkinän kaveriksi jotta pesuaineet sekoittuisivat ja vaahtoaisivat paremmin.

Pesusaavissa kelluvat hänen miehensä vaatteet. Siellä ovat harmaa takki, harmaat huopikkaat ja harmaa pieni hattu. Taika löytää hatun sisältä hämähäkinseittiä, joten hän päättää jättää vaatteet tarkoituksella likoamaan yrttiveteen pidemmäksi aikaa. Hämähäkinseitti irtoaisi silloin paremmin.

Taika polkee vaatteita jaloillaan, hankaa ja hinkkaa niistä liat pois. Vaatteita hän ei sen kummemmin huuhtelee, vaan vääntää liikaveden niistä käsin pois. Puhdistavat yrtit saavat jäädä niihin tuoksumaan koiperhosten ehkäisijöiksi. Taika asettelee vaatteet ulos narulle. Siellä ne saavat rauhassa valuttaa vetensä maahan ja raikastua kirpeän syksyisessä ilmassa.

Taikan ja hänen miehensä nukkuessa seuraava yö - heidän tietämättään - on ihmeellisten sattumusten aikaa. Revontulet leijuvat ja rätisevät matalalla taivaalla. On poikkeuksellisen kirkas kuutamo. Ilmanpaine heittelee rajusti äärilaidasta toiseen. Pieni paikallinen lumikuuro käy Taikan talon yllä. Ukkonenkin jyrähtelee ja salamoi. Kaikki tämä tapahtuu vuorotellen, niin kuin kullerokukissa tapahtuva ristipölytys. Ja kaiken tämän tapahtuman keskipisteenä ovat Taikan vastikään pesemät vaatteet.

Aamulla Taikan noustessa, hän huomaa kuinka lumi oli kasaantunut suureksi keoksi vaatteiden päälle. Eikä se ollut tavallinen kasa lunta, vaan se oli kuin iso läjä irtonaisia hiutaleita. Joka ikinen hiutale hohkasi erilaisuuttaan, toisistaan erottuen, niin kuin niillä olisi ollut omat luonteenpiirteet.

Taika kaivaa syvälle kinokseen löytäen viimein jäiset vaatteet. Ne olivat kuin peltiä. Hän huomaa vaatteiden olevan hiutaleille kuin puoleensa vetävä magneetti. Hiutaleet eivät tuntuneet irtoavan millään, vaikka kuinka hän niitä kopisteli. Hiutaleet palasivat aina vain takaisin.

Taika vei vaatteet sisälle ja asetteli ne lämpimän uunin viereen. Nyt Taika huomasi kuinka vaatteet olivat aivan erinäköiset malliltaan ja väriltään kuin ennen pesemistä. Mitähän ihmettä niille olikaan tapahtunut?

Sulatuksen ja kuivauksen jälkeen, vaatteiden erilaisuutta ihmetteli myös isäntä. Hän sovitti niitä kuitenkin ylleen. Takki tuntui hassun joustavalta. Vuoroin takki muovasi hänestä kapean ja seuraavaksi pullean. Isäntä venyi pirtissä kuin haitari.

Sekös Taikaa nauratti. Häntä nauratti niin kovasti, että hänen oli nostettava esiliinansa suun eteen, ettei isäntä huomaisi naurua ja loukkaisi mieltään.

Kun isäntä viimein palautuu normaaliin kokoonsa, hän saa sujautettua huopikkaat jalkoihinsa. Ennen raskailta tuntuneet huopikkaat tuntuivat nyt miellyttävän kevyiltä.

Tämän jälkeen isäntä asetti pitkäksi muuttuneen hatun päähänsä. Mutta sitten hän säikähti ja nosti hatun heti pois päästään. Hänestä kuulosti kuin hatun sisällä olisi ollut puhuvia ihmisiä. Hämmentyneenä isäntä kokeilee hattua uudestaan. Mutta niin hän kuulee puhetta edelleen. Täällä kertaa isäntä on rohkeampi ja kuuntelee, mitä siellä sanotaan. Hän kuuleekin aivan selvästi, kuinka pienet lapset kuiskailevat hentoisilla äänillään. Kuiskaukset ovat haaveita ja toiveita. Ne olivat siis lahjatoiveita lasten tarvitsemista asioista ja tavaroista. Isäntä on aivan mykistynyt. Hänessä heräsi palava halu auttaa näitä lapsia ja tehdä heidät iloisiksi.

Isäntä tuntee kuinka hattu värähtelee ja säkenöi. Pulisonkien kohdalta hatun reunalta leviää hämähäkin seittimäinen verkko, joka peittää hänen koko leukansa, se kasvattaa hänelle myös viikset. Parta on niin muhkea, että isäntä näkee sen edessään kuin pöytälevyn, jossa pienet hentoiset tähdet vilkkuvat.

Isäntä tallustaa ulos pihalle testaamaan uusia vaatteitaan paukkuvaan pakkaseen. Hän hihkuu iloisena kuinka lämmin punaiseksi värjäätynyt takki olikaan. Nyt eivät tuntuneet tuulet eikä tuiskut. Lumipyry viuhtoo partaan pieniä kiharoita.

Ulkona seisoskellessaan hän huomaa kuinka valtavasti lumihutaleita laskeutuu hänen hattunsa päälle. Samalla puheensorina hatun sisällä voimistuu. Hän kuulee uusia ääniä eri maiden kielellä. Isäntä on tähän saakka vain ja ainoastaan puhunut saamenkieltä, mutta ilokseen hän huomaa nyt hatun ansiosta ymmärtävänsä muiden maiden kieliä.

Jaloissa olevat huopikkaat alkavat liikkua kuin itsestään. Ne liikuttavat isäntää edestakaisin ja nostattavat hopeisen välkepilven perässään. Isännälle valkenee, että niiden nopeat liikkeet on koettava hallita, muuten hänelle kävisi köpelösti. Huopikkaat ehtivät viedä häntä upottavaa umpihankea kohti. Yllättäen ne eivät uppoakaan lumella, vaan kannattelevat. Isäntä oivaltaa, että huopikkaat ja parran vilkkuvat valot toimivat jotenkin yhteistyössä. Jalat kun tuntuvat kulkevan valojen osoittamaan suuntaan.

Taika seuraa isäntäänsä portailta käsin ja panee merkille, että mitä ilmeisemmin lehtoukonhattukukasta isännän hattu on saattanut saada erikoisen uuden muotonsa. Sitä hän sinne pesuveuden joukkoon oli laittanutkin.

Taika muistaa, että hämähäkki oli tehnyt seitin hatun sisälle. Seitti on siis myös muuttunut yön aikana kuin taikaiskusta. Rihmasto on sitkeää ja venyvää. Leukaparta kasvaa vauhdilla laajaksi maantieverkostoksi isännän leukaan kiinni.

Varpukankailta poimittu tuulenpieksämä uuvanakasvi on antanut puvulle mitä ilmeisemmin ainakin -70 asteen pakkasen kestävyuden. Mutta sitä miksi puku muokkaa isäntänsä vartaloa kuin muovailuvaha, niin sitä hän ei keksi. Mistä kummasta sellainen ominaisuus on kehittynyt? Tai miten ja miksi ennen harmaanväriset takki ja hattu ovat nyt punaiset? Entä saappaat, jotka likosivat samassa pesuveudessa, ovat edelleen harmaat? Ja erikoista on myös, että takin hihansuut, sekä sen helma ja hatun reuna ovat muuttuneet valkoisiksi.

Taikan mielessä käy kaukaisuudesta muistikuva lentävistä punaisista perhosista, jotka valkoisilla siivenkärjillään lentelivät erilaisissa muodostelmissa hänen silmiensä edessä.

Syksy on jo pitkällä ja pian olisi jouluaatto. Isäntä ei ole epäröinyt hetkeäkään ryhtyä toteuttamaan kuulemiaan lasten lahjatoiveita. Niinpä Taika keksii isännälleen uuden nimen. Joulukuussa on joulu ja isännällä on komea vuohipukin parta, joten hän kutsuu isäntää tästä lähtien Joulupukiksi.

Isäntä eli uunituore Joulupukki on ymmärtänyt, että jokainen lumihiutale sisältää lapsen toiveen, sekä nimen ja kodin osoitteen. Lumihiutaleet leijailevat pitkiä matkoja tietäen, mikä lakki on oikea ja missä päin maailmaa lakki on. Ne laskeutuvat lakin päälle ja sulavat sen sisään vieden toivomuksen perille. Lumihiutaleet eivät koskaan leijaile ohi, vaan osuvat takuuvarmasti hattuun. Osuessaan niistä kuuluu pientä ritinää ja onnellista salamointia.

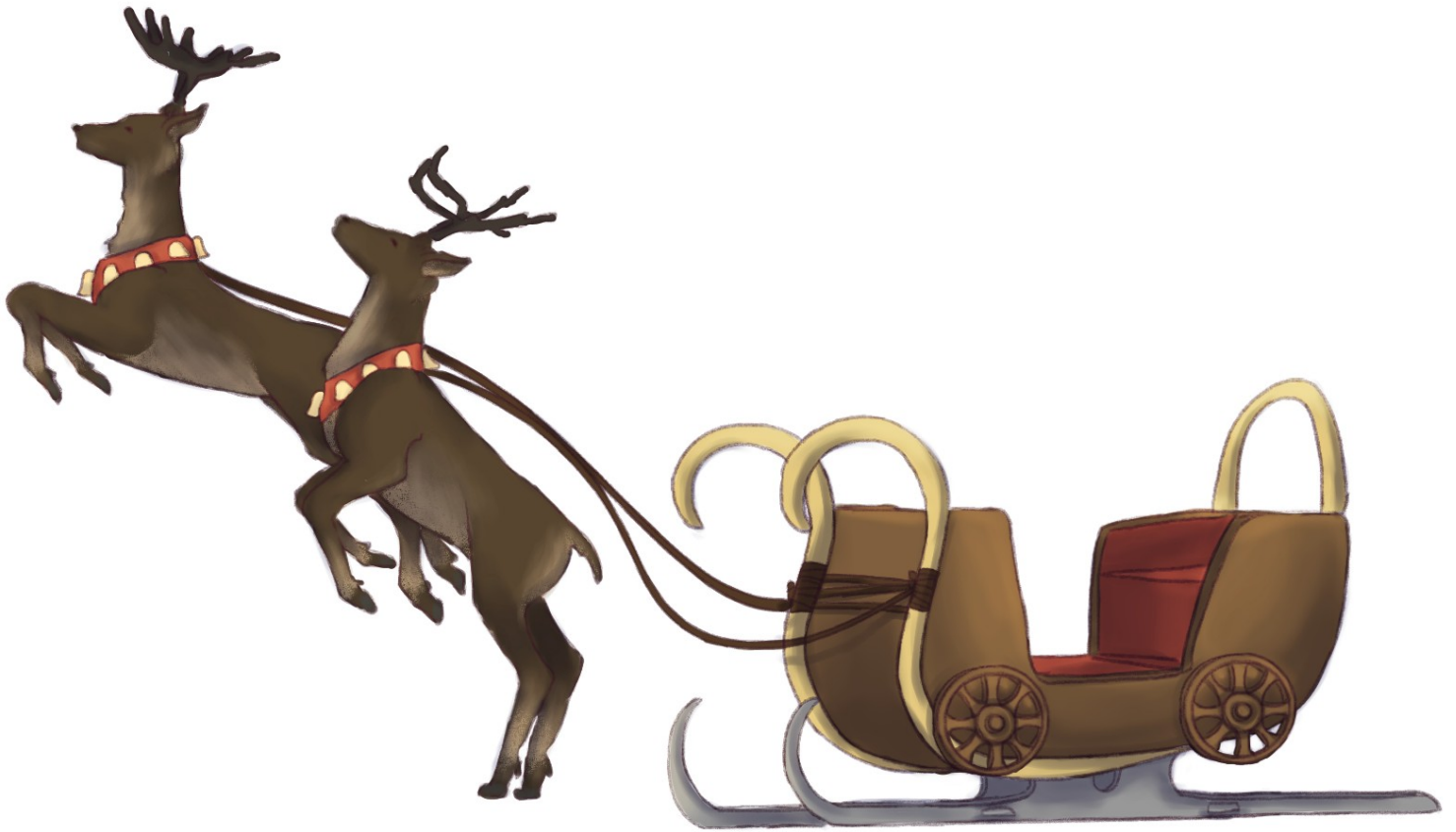

Lämpimistä maista, joissa lapset eivät ole koskaan lunta nähneetkään, lasten lahjatoiveet kulkeutuvat kuitenkin veden mukana eteenpäin. Mereltä ja järveltä, tai vaikka vesilasista, vesi höyrystyy ja kohoaa ylös taivaalle. Pilvet kuljettavat höyryä kohti Suomen Lappia. Lapin kylmässä ilmastossa höyry tiivistyy jälleen vedeksi ja siitä syntyy sade. Kun ilma on kylmä, sataessaan vesi muuttuu lumihiutaleiksi, ja näin toiveet pääsevät kulkemaan Joulupukin luo.

Joulupukilla on pohdittavaa: miten saisi lahjatoiveet toimitettua perille. Kaikenlaisia ratkaisuja hän onkin kokeillut. Ensin hän kokeili karvapohjasuksilla hiihtämistä, mutta kaikkialle sillä konstilla ei tuntunut pääsevän, koska joka paikassa ei ollut lunta. Vaihtoehtona oli potkukelkka, mutta taas tuli vastaan sama ongelma, se oli lumen puute. Vauhdin lisäämiseksi pukki keksi valjastaa poroja pulkan eteen. Muuten hyvä idea, mutta pulkka olikin liian pieni, etteivät kaikki lahjat siihen yksinkertaisesti mahtuneet.

Myöhemmin pukki muisti, että hänellähän oli tallissa vanha käyttämätön suuri reki, jossa olisi jalasten lisäksi myös pyörät alla. Sillä hän pääsisi kulkemaan kaikkialle ja siihen lahjatkin mahtuisivat.

Pukki valjasti poronsa reen eteen. Kun kaikki oli valmista, hän nousi ohjaimiin ja potkaisi huopikkaillaan reen jarrun irti. Mutta siinä samalla hän potkaisikin tietämättään kipinän, josta syntyneet taikavoimat kulkeutuivat jalaksia ja ohjaksia pitkin porojen länkiin, jolloin porot kiitivät salaman nopeasti ylös ilmaan. Joulupukki riemuitsi ja hurrasi. Nyt hän voisi toteuttaa unelmansa, koska porot tuntuvat lentävän kevyesti ja vauhdilla paikasta toiseen. "Ho ho ho!" - pukki nauroi iloisena.

Porojen ohjaamista auttaa pukin oma pitkä parta, joka toimii ikään kuin oppaana. Parran säikeet nykivät hellästi ohjaten oikeaan suuntaan ja samalla valot tuikkivat kuljettavaa reittiä pitkin. Reki laskeutuu luotettavasti millaiselle alustalle vain. Joulupukin puku muokkaa pukin talon piippuun kuin piippuun sopivaksi.

Näin siis sattumalta satoja vuosia sitten vanha puku syntyi. Aikojen saatossa puku ei ole kulunut eikä nuhraantunut, vaan se on aina pysynyt kuin uutena. Taika on myöhemmin miettinyt, pohtinut ja arvellut, että pitkäikäisyytensä puku on saanut mitä ilmeisemmin jääleinikistä.

Taikan mielessä ovat pyörineet ne ihanat pienet punaiset perhoset, joita hän ei ole enää koskaan sen jälkeen nähnyt. Vaatteiden punainen väri on varmaankin jollain konstilla tullut niistä perhosista. Räpyttelevät perhoset pölyttivät punaista siipipölyään hänen korinsa päälle. Punainen väri tarttui hänen keräämiinsä kanerviin ja luultavasti kulkeutui niiden mukana pesuveteen. Taika on myöhemmin kokeillut värjätä muita vaatteita punaiseksi, mutta samanlaista väriä hän ei ole yrityksistä huolimatta koskaan saanut.

Taika muistaa edelleen tarkasti myös perhosten siipien reunamilla olleet valkoiset pitsikuviot. Samanlaisia pitsikuvioita hän on nähnyt joka talvi lumihiihtäneiden reunoissa.

Ihminen, joka pukua kantaa vanhenee, ja sille täytyy aika-ajoin löytää jatkaja. Uusi ihminen vie joulupukin työtä ja sen perintöä eteenpäin. Vuosi on pitkä aika ja jouluaattona lakki on todella painava, koska se sisältää niin paljon tietoa ja toiveita. Joten töitä riittää, lapset eivät ole koskaan lakanneet toivomasta.

Vanhat Joulupukit jäävät Pukinpajaan töihin. Heitä kutsutaan tontuiksi, koska he ovat saaneet sitkeän pitkäikäisyytensä puvun ansiosta, ja he tietävät maailman asioita niin paljon. Lämpimän Joulupukin takin käytön jälkeen tontut ovat olleet herkkiä palelemaan. Siitä syystä he rakastavat saunomista. He toivovatkin aina saavansa viimeiset löylyt saunasta, koska ne ovat sen kuumimmat.

Jos joku, joka ei ole kiltti, sovittaa pukua ylleen, niin puku ei aktivoidu, eikä toimi silloin laisinkaan. Puku jatkaa toimintaansa vain kiltille, hyväkäyttöiselle ja puhtaasti ajattelevalle nuorelle ihmiselle. Sellaiselle, joka haluaa auttaa ja antaa lahjoja.

Kuka siis ansaitsee ja kuka saa kunnian kantaa pukua yllään? Vain aito valittu sopii tähän hommaan toimittamaan erittäin tärkeää tehtävää.

Tämän henkilön valinnan tekee vanha Joulupukki hatun avustuksella. Hän on pitkään kuunnellut maailmalta tulleita ihmisten ajatuksia ja niiden perusteella hän osaa suunnistaa oikeaa ihmistä kohti. Hattu ohjaa ikääntyvän pukin uuden valitun luokse. Vanha Joulupukki luovuttaa hatun ja vaatteet jatkajalleen. Uusi henkilö on ensi alkuun tietenkin hämillään tapahtumasta. Kun hän kuitenkin saa hatun päähänsä, niin silloin kaikki selviää. Nimittäin hattu kertoo koko tarinan.